

HORNICKÝ ZPRAVODAJ

KLUB PŘÁTEL HORNICKÝCH TRADIC Kladno z.s.

ČÍSLO 1 / 2020

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, milí přátelé Klubu přátel hornických tradic, kamarádi!

Vstupujeme do roku 2020, do dalšího, v pořadí již čtrnáctého roku působnosti Klubu přátel hornických tradic Kladno. Patříme v České republice k největším zájmovým sdružením tohoto druhu a naše práce je nejen vidět, ale je i pozitivně hodnocena našimi příznivci i kamarády z ostatních sdružení.

Chtěl bych se trochu ohlédnout a trochu připomenout dosažené výsledky Klubu a shrnout, co se nám podařilo a co se taky podařilo méně.

Rok 2019 byl pro náš Klub rokem vesměs příznivým. Naší hlavní činností byl i letos zájem na pravidelném setkávání členů a příznivců o industriální historii formou kulturních a vzpomínkových akcí připomínajících hornické stavovské tradice. Expozici Hornického skanzenu Mayrau jsme opět obohatili o několik technických exemplářů. Pečujeme o naši vlastní odbornou knihovnu, sbíráme a archivujeme fotografie, plány a další dokumenty.

Důsledně jsme pracovali podle plánu, který nám určila Výroční členská schůze Klubu. Velmi úspěšná Cestička k Mayrovce - industriální startovala u dolu Max V Libušíně s informací o historii dolu, dále bývalý hornický internát Libušín, jezero Libušín, železniční trať Kladno Dubí – Zvoleněves - Kralupy nad Vltavou. Program na Mayrau zaujal zejména vernisáží výstavy Václava Dvořáka Věžové vodojemy, nechybělo opékání buřtů a hudební produkce Fr. Šitty. 8. června se uskutečnila Vzpomínková akce Lidice jako tradiční uctění památky zastřelených horníků z dolu Prago v Dubí pořádaná v Hornickém skanzenu Mayrau. Ve dnech 21. a 22. září 2019 jsme úspěšně reprezentovali Kladno na 23. setkání hornických a hutnických měst a obcí ČR v Jihlavě v počtu 31 účastníků. Poprvé byl připravován tento zájezd jako dvoudenní. Akci podpořil a spoluorganizoval Magistrát města Kladna.

Oslavy Dne horníků v HS Mayrau se zúčastnilo více jak 320 návštěvníků. Hrály nám kapely z kladenského regionu Žehrovanka, Pohodáři a Caroline Band. Menší účast než v minulých letech byla zapříčiněna tím, že ve stejný

den se konaly Dny města Kladna. Výbor Klubu se při vyhodnocení Dne horníků tímto problémem zabýval a přijal opatření k nápravě. Rovněž Den horníků 2019 podpořil Středočeský kraj.

Hornický zpravodaj vyšel v roce 2019 celkem pětkrát. V závěru roku 2019 jsme začali znovu zařazovat čísla Hornického zpravodaje na webové stránky Klubu.

Další propagace Klubu probíhala na stránkách Kladenského deníku, členové Klubu zajišťovali průvodcovskou činnost při industriálních akcích Zážitekový vlak Poldi Kladno a autobusovém zájezdu po kladenských dolech. Někteří naši členové se aktivně zúčastňovali i akcí pořádaných hornickými spolky v ČR. Za tuto činnost vyslovuje výbor Klubu poděkování Jiřímu Skálovi, Jitce Krňanské, Ing. Pavlu Mužíkovi, Ing. Josefu Varhulíkovi. Výbor Klubu úspěšně spolupracoval s koordinátorkou Magistrátu města Kladna Michaelou Müllerovou. Město Kladno nám přidělilo dotaci na tisk a distribuci Hornického zpravodaje a finančně se podílelo na projektu úzkorozchodné dráhy v HS Mayrau. Pro příští rok již společně připravujeme dvoudenní zájezd na 24. setkání hornických měst v Žacléři.

K projektu úzkokolejně dráhy v HS Mayrau ve Vinařicích. Hned na začátku roku 2019 bylo nutné vyřešit poměrně značný problém, kdy firma AWT Rekultivace, a.s. Ostrava zrušila svoje kladenské středisko, které nám v roce 2018 smluvně zajišťovalo práce na rekonstrukci dráhy. Prvním úkolem letošního roku tak bylo najít nového dodavatele a sehnat peníze pro vybudování druhé etapy dráhy vedoucí od konce lanovkového mostu k Homoli.

Druhá etapa rekonstrukce úzkokolejně dráhy obsahovala: vybudování dvoukolejně tratě od lanovkového mostu směrem k Homoli v délce cca 50 metrů, prodloužení jednokolejky od budovy záplavu směrem k Homoli v délce cca 50 metrů a vybudování odbočky dráhy směrem k záplavu včetně kolejového přejezdu cca 50 m. Vítěz soutěže na provedení prací, kterou vypsal Sládečkově vlastivědné muzeum v Kladně, firma Raeder & Falge s.r.o. zahájila práce podle předloženého harmonogramu 13. 3. 2019 a za pouhých 13 pracovních dnů, tzn. 29. 3. 2019, byly práce ukončeny a dílo bylo předáno objednateli.

Celkem bylo položeno 150 metrů kolejiště včetně dvou výhybek a vybudovány dva přejezdy. V krátké době byly práce odvedeny velice kvalitně a při předání nebyly zjištěny žádné závady.

Veškeré pracovní náklady projektu rekonstrukce dráhy v letošním roce zajišťovalo Sládečkovovo vlastivědné muzeum v Kladně, p. o. z příspěvku Středočeského kraje. Náš Klub hradil „pouze“ materiál (kolejnice, pražce, kamenivo atp.).

Pro rok 2020 jsme již v říjnu loňského roku zajistili od SŽDC 120 kusů vyrabovaných drážních pražců. Jejich dopravu z nádraží Kamenné Žehrovice do Hornického skanzenu Mayrau ve Vinařicích zajistilo středisko Kladenské doly PKÚ, s.p. V roce 2019 se rekonstrukce úzkokolejné dráhy v Hornickém skanzenu Mayrau ve Vinařicích posunula o další část. Od zahájení stavby již celková délka kolejiště dosáhla 274 metrů. Pokud se v roce 2020 podaří vybudovat III. etapu, budou práce na projektu rekonstrukce dráhy zhruba v polovině plánované délky.

Poděkování:

Radní Středočeského kraje pro kulturu Mgr. Karel Hořčíčka

Sládečkovovo vlastivědné muzeum v Kladně, p.o.

Magistrát města Kladna

Palivový kombinát Ústí, s.p. – středisko Kladenské doly Libušín

Závodní báňská záchranná stanice Libušín

Energie Praha a.s.

Kolektivní členové Klubu přátel hornických tradic Kladno z.s.

Skanzen Solvayovy lomy

Tolik ve stručnosti k roku 2019.

Dovolte mi na závěr, vážení přátelé, abych i vám do roku 2020 popřál hodně zdraví a štěstí, abych ještě jednou vyslovil dík a uznání všem příznivcům a sponzorům našeho Klubu za podporu a spolupráci v roce 2019 a těším se na další společné aktivity v roce letošním. Děkuji všem našim členům za aktivní účast na akcích KPHT a jejich podporu v udržování hornických tradic na Kladensku.

Mějte se moc krásně, buďte hodně zdraví a Zdař Bůh!

Za výbor KPHT Kladno, Ing. Eduard Michalíček, předseda

V Hornickém skanzenu Mayrau ve Vinařicích se připravuje nová expozice hutnictví

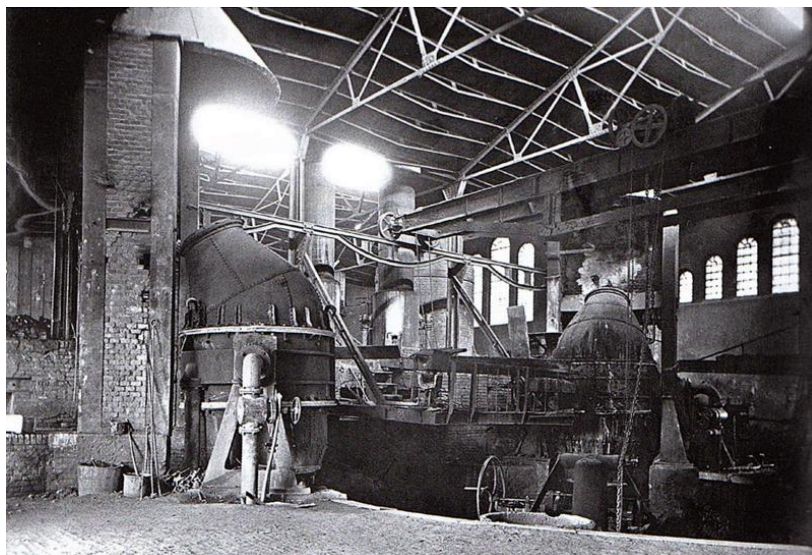
Po několikaletém jednání s majitelem objektu bývalého muzea Poldi se podařilo v listopadu minulého roku přepravit všechny exponáty ze zahrady Bachrovy vily v Kladně do Hornického skanzenu Mayrau ve Vinařicích, kde vzniká nová expozice hutnictví. Technicky cenné exponáty, mezi kterými byl například parní buchar značky Vulkan Budapešť, válcovací stolice z roku 1912 a další, které zakoupilo do svých sbírek Sládečkovu vlastivědné muzeum v Kladně, p. o. za přispění Ministerstva kultury, byly převezeny na Mayrovku již v pátek 15. listopadu 2019. V pondělí 18. 11. 2019 byl transportován do Hornického skanzenu ve Vinařicích největší, nejtěžší a historicky nejceněnější technický exponát. Jednalo se o Thomasův konvertor pro zkujňování oceli ve Vojtěšské huti v Kladně. Přepravu nadměrného nákladu z Kladna na Mayrovku zajistila firma Stěhování Novák z Uhlířských Janovic. Vzhledem k velikosti konvertoru byl převoz velice náročný a trval několik hodin.

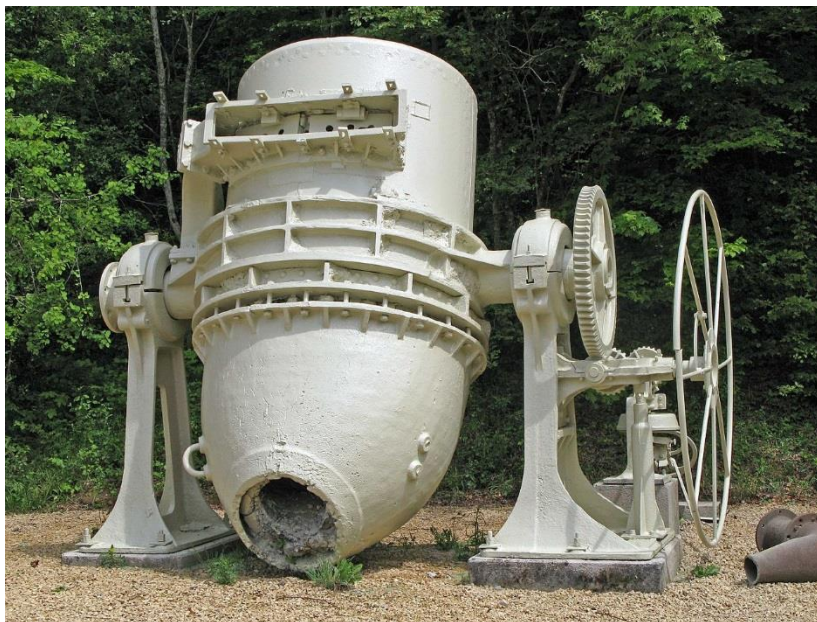
Konvertor na nádvoří Hornického skanzenu Mayrau, foto Jiří Skála

Konvertor - „Konvertor je sklopná hutnická pec hruškovitého tvaru s děrovaným dnem, kterým se dmýchal vzduch do tekuté kovové lázně. Do sklopeného konvertoru se nalilo tekuté surové železo. Konvertor se za stálého dmýhání vzduchu začal stavět do svislé polohy, v níž se pro celou následující etapu zafixoval. Tlak dmýchaného větru (2,3 MPa) zabraňoval proniknutí surového železa do trysek ve dně konvertoru. Kyslík z dmýchaného větru okysličoval železo na oxid železnatý, který oxidoval doprovodné prvky v surovém železe za uvolňování tepla, dostačujícího k průběhu pochodu. Tento způsob zkujňování byl exotermický a vsázka nepotřebovala ohřev. Další výhodou byla poměrně krátká doba tavby (zkujňovaného procesu), vysoká výrobnost, nízké náklady jak na investici (dvakrát nižší), tak na provoz v porovnání se Siemens – Martinskými pecemi. Nevýhodou konvertoru byla značná závislost na složení surového železa, malá možnost zpracování ocelového odpadu a horší jakost oceli ve srovnání s ocelí vyrobenou v Martinské peci.“

(Miloš Matěj a kol., Kulturní dědictví kladenské průmyslové aglomerace.)

Vojtěšská huť, Bessemerova ocelárna se dvěma konvertory, dobová fotografie, archiv NTM v Praze

Thomasův konvertor (Lucembursko), zdroj Wikipedie

V roce 1878 vynalezli a nechali si patentovat novou technologii na výrobu oceli ze surového železa angličtí vynálezci Sydney Gilchrist Thomas a jeho synovec Percy Gilchrist. V zásadě se jednalo o změnu kyselá vyzdívky Bessemerova konvertoru na zásaditou ze směsi dolomitu nebo magnetitu pojeného dehtem, která reagovala s fosforem v železe. Touto technologií bylo možné zpracovávat i rudy obsahující fosfor, což byl v té době velký pokrok a ocelářství se tak rozšířilo prakticky po celé Evropě.

Ve Vojtěšské huti v Kladně se uskutečnila první tavba z Thomasova konvertoru v roce 1879. Tehdy se jednalo o první tavbu na evropské pevnině. Po odstranění počátečních neúspěchů bylo dosaženo plné provozuschopnosti v průběhu roku 1881. Do příštích let tak měla Vojtěšská huť zajištěnou novou moderní technologii výroby oceli z domácích surovin, protože nučická ruda byla pro tuto výrobu velice vhodná.

Thomasova ocelárna ve Vojtěšské huti v Kladně měla celkem pět konvertorů a pracovala nepřetržitě plných sto let, tedy do roku 1975.

Vedlejším produktem této technologie bylo známé hnojivo Thomasova moučka. Poslední Thomasův konvertor byl ze zrušené ocelárny převezen do bývalého muzea SONP v zahradě Bachrovy vily. V roce 2011 se stal soubor hutních zařízení movitou kulturní památkou.

Jaroslav Grubner

Lit.

Miloš Matěj a kolektiv, Kulturní dědictví kladenské průmyslové aglomerace
Josef Seifert a Jiří Kovářík, Doly, hutě a Kladno

Webové stránky KPHT Kladno z.s.

Nová expozice hutnictví

Železářská výroba je na Kladensku velmi stará, archeologické vykopávky dokládají zpracování železnorudných písků z doby římské dokonce v osmi pecích nedaleko Tuchlovic. Samotné základy kladenského železářství jsou z roku 1854, kdy byla zahájena stavba dvou moderních vysokých pecí na koks a na celých 120 let změnila Kladno v největší železářské centrum Čech. Poldina huť, založená v roce 1889, se od svého počátku specializovala na výrobu ušlechtilých ocelí a do roku 1900 se zařadila mezi nejvyspělejší světové výrobce. Hutnictví zásadně přispělo k rozvoji města Kladna a jeho širokého okolí, nesmíme však zapomenout, že tato etapa města skončila. Stejně jako byl vytěžen poslední vůz černého uhlí, vyhasla i poslední ocelářská pec. Poslední tavba na ocelárně 1 společnosti Poldi s.r.o. byla provedena v lednu 2017, následný konkurz a dražba, která vyšla až na popáté, provozu nijak nepřispěla. Uhlí a železo mělo k sobě vždy velmi blízko, a ne jinak tomu bude ve skanzenu. Nově budovaná expozice má za cíl představit slavnou hutnickou tradici města Kladna, protože hutnictví mělo na jeho rozvoj zcela zásadní podíl. Pražská železářská společnost, která do znárodnění v roce 1945 železářny v Kladně provozovala, měla ve svém vlastnictví též černouhelný důl Mayrau. Expozice v objektu lampovny a prostorné hale bývalé kompresorovny, moderní formou nabídne vše podstatné, co s industrializací města a oborem hutnictví souviselo. Představeny budou technické nebo krajinné modely, unikátní sbírky muzea a autentické strojní vybavení z bývalých železáren. Celý proces poznání

bude vycházet z těžby nerostných surovin, jejich zpracování a využití s ukázkou monumentálních strojních zařízení – např. unikátní Thomasův konvertor. Prohlídka bude končit ukázkou funkčních zařízení mechanických dílen a kovárny dolu Mayrau s možností vlastní práce pod dohledem zkušeného kováře. Snahou skanzenu je udržet a zachovat historické předměty nebo zařízení z průmyslové historie kladenského regionu, protože jsou dokladem umu a vyspělosti našich předků. Naše muzeum přijme předměty, které mají vztah k železárnám a huti Poldi, i Vy tak můžete přispět k výsledku nové expozice.

Kontakt: Hornický skanzen Mayrau, MgA. Tomáš Voldráb,
mayrau.sbirky@omk.cz

Thomasův konvertor připravený k instalaci v Hornickém skanzenu Mayrau ve Vinařicích.

Foto archiv KPHT Kladno z.s.

Převoz Thomasova konvertoru z Bachrovy vily do Hornického skanzenu Mayrau ve Vinařicích 18. listopadu 2019

Foto Jiří Skála a Jitka Krňanská

70. výročí Lánské akce

Skončila Druhá světová válka a rozvíjející se těžký průmysl kladl obrovské nároky na zajištění energetických zdrojů. Významnou úlohu v této oblasti zajišťovalo uhelné hornictví. Nároky na paliva byly vysoké, ale doly se v té době potýkaly s nedostatkem kvalifikovaných horníků a k navyšování těžby tak docházelo velice pomalu.

Prezident Klement Gottwald s hornickými uční při setkání v Lánech

Do tohoto problému zasáhl osobně tehdejší prezident republiky Klement Gottwald. V červenci roku 1949 pozval ze všech uhelných revírů nejlepší hornické učně do zámku v Lánech a vyzval je, aby každý z nich získal do roka pro práci v hornictví čtyři své kamarády. Výsledkem byl slib pozvaných učňů, že do roka a do dne přivedou do Lán čtyřikrát větší počet hornických učňů z celé republiky. Nezůstalo pouze u slibu. Za rok přijelo do Lán na setkání s prezidentem Gottwaldem neuvěřitelných 11 350 chlapců a 364 dívek, kteří se v roce 1950 přihlásili do hornického učebního oboru. Dne 3. září 1950 se stali hornickými uční, později kvalifikovanými horníky, techniky nebo inženýry.

Lánská akce se tak stala impulzem pro vznik samostatného učňovského oboru hornictví, výstavbu učilišť a hornických internátů. Nábor se týkal nejen učňů, ale i sezónních brigádníků, a zahrnoval také získání ženských pracovníků – hornic nebo zednic. Do akce byly zapojeny i školy.

Lánské akci byla věnována velká pozornost, protože výstavba těžkého průmyslu vyžadovala navýšení těžby o jeden a půl milionu tun uhlí za rok. Na Ministerstvu práce a sociálních věcí vzniklo Ústředí pracujících dorostu, které provádělo nábor do hornictví, zajišťovalo vybavení přijatých učňů ošacením a dohlíželo na zdravotní stav přijímaných. Na závodech a podnicích se zřizovala učňovská střediska.

V národním podniku Středočeské uhelné a železorudné doly byla v roce 1951 zřízena tři učňovská střediska - na Dole Prezident Beneš (důl Schoeller v Libušíně), na zámku ve Smečně a na Dole Generál Svoboda (důl Wanieck) v Kamenných Žehrovicích. K 30. dubnu 1951 bylo v těchto střediscích 769 učňů. K 1. září 1951 mělo být připraveno 1704 lůžek pro nové učně.

Učňovské středisko bylo v roce 1951 zřízeno i na zámku ve Smečně
foto J. Grubner

Mezi členy Klubu přátel hornických tradic Kladno je několik pamětníků a přímých účastníků Lánské akce. Patří mezi ně Bořivoj Hasman, Jan Uváček, Ing. Jan Procházka, Karel Fryč, Antonín Hladík, František Křížek, Karel Gart. Přímým účastníkem byl i zesnulý bývalý předseda Klubu Ing. Ladislav Čuřík.

Ing. Ladislav Čuřík, Ing. Štěpán Matula a Bořivoj Hasman před sousoším horníků v Kladně

Před deseti lety, 3. 9. 2010, se někteří z těchto členů Klubu zúčastnili jubilejního Slavnostního setkání účastníků Lánské akce po šedesáti letech. Akce se konala za podpory Klubu přátel hornických tradic Kladno. Mottem tohoto setkání bylo - „Od učně k mistru hornictví a energetiky“. Program zahrnoval položení kytice k sousoší horníků před Gymnáziem v Kladně, odhalení pamětní desky v průjezdu zámku ve Smečně. Přimo v obci Lány byla pořízena skupinová fotografie účastníků, následovala prohlídka obce a místního hřbitova s uctěním památky prezidenta T. G. Masaryka. V blízkosti Základní školy byla vysazena pamětní lípa. Přátelské setkání pokračovalo v místní restauraci, kde byl účastníkům promítnut film režiséra Antonína Kachlíka z roku 1961 o životě a práci hornických učňů „Červnové dny“.

Účastníci setkání se starostkou města Smečno Mgr. Pavlou Štrobachovou

Vysazení pamětní lípy v Lánech

Slavnostní setkání, na kterém byl přítomen i bývalý účastník Lánské akce, později ministr paliv a energetiky Ing. Vlastimil Ehrenberger, bylo ukončeno za zpěvu hornické hymny.

Přikládám slova hlavního organizátora Slavnostního setkání v Lánech 3. 9. 2010 Ing. Vladimíra Dudáka:

„Při ohlédnutí za setkáním mám jedno neskromné přání a to ve víře, že stopa naší čtyřicetileté práce v hornictví, započatá v Lánech roku 1950 i hornická tradice obce Lány, budou zachovány, jak s přibývajícími letokruhy lípy, tak i ve vzpomínce přítomných dětí z lánské školy.“

V červenci roku 2012 nechala obec Lány umístit k lípě hornických učňů pamětní desku s nápisem:

LÍPA HORNICKÝCH UČŇŮ LÁNSKÉ AKCE

Dne 3. září 2010

byla zasazena posledními z těch,

kterí se téhož dne roku 1950

stali hornickými učni

ZDAŘ BŮH

Lípa hornických učňů v Lánech, foto J. Grubner 30. 5. 2019

V letošním roce si v Klubu přátel hornických tradic Kladno připomeneme 70. výročí Lánské akce formou Vzpomínkového setkání, které připravujeme na červen. Program setkání však bude záležet na tom, kolik se nám podaří oslovit přímých účastníků, kteří již v tomto roce slaví 85. narozeniny, a na jejich zájmu a možnosti se vzpomínkové akce zúčastnit. Prozatím zvažujeme dvě varianty. Uspořádat buď setkání účastníků v některé kladenské restauraci, nebo v případě většího počtu zajistit autobusový zájezd do Lán.

Pro Hornický zpravodaj připravil Jaroslav Grubner

Foto: J. Vyšín

Hornický internát dolu "Generál Svoboda" 1951

Časopis NOVÝ HORNÍK, září 1951

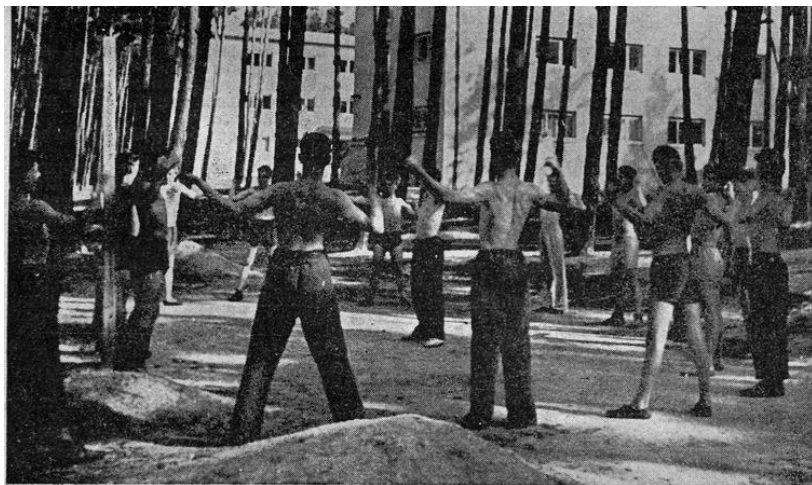
Stanoveným úkolem pro hornické učně a pracovníky v Lánské akci na rok 1951 bylo získat 10.660 hornických a 2.540 hutnických učňů. Horničtí a hutničtí učňové, mající na zřeteli slib, daný presidentu republiky, získávali na školách chlapce pro tato povolání. Dobrými pomocníky jim byli učitelé, poradci pro volbu povolání, matky hornických učňů, funkcionáři a členové Revolučního odborového hnutí, Československého svazu mládeže, Československého svazu žen a pionýrské organizace

Při náboru se ukázalo, že jsou to především synové dělnických rodin, kteří chápou, kde je jejich místo při budování socialismu, zatím co z řad úředníků a inteligence se hlásí malé procento hochů do hornictví a hutnictví. Nábořem bylo získáno 10.709 chlapců do hornictví a 3494 chlapců do hutnictví. Byl tedy splněn úkol, stanovený plánem na rok 1951 v hornictví na více než 100% a v hutnictví na 134, 4 %.

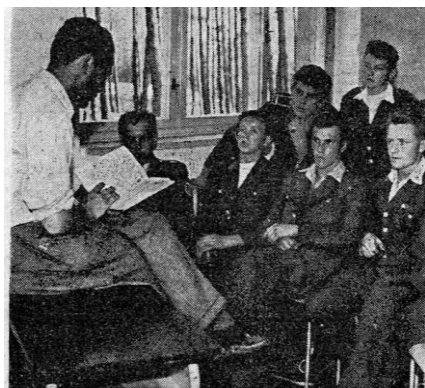
Splněním letošních úkolů nekončí práce výboru Lánské akce. Pro doly a hutě je potřeba dalších mladých kádrů. V příštím, třetím roce Lánské akce bude třeba získat přibližně stejný počet učňů jako letos.

Nejlepším příspěvkem pracovníků Lánské akce v boji za udržení a upevnění světového míru bude, stanou-li se naši horničtí učňové dobrými, kvalifikovanými havíři.

Že je dobře postaráno o hmotné zajištění výchovy hornických učňů dokazuje hornický internát dolu "Generál Svoboda" u Kamenných Žehrovic v kladenském okrese. Chlapci, přicházející do internátu, dostávají všechny potřebné věci, celou výbavu pro své nastávající hornické povolání. Berou své zaměstnání vážně a odpovědně, což dokazují již dnes svou prací. Za dozoru starších havířů a mistrů se učí pokládat kolejnice, spouštění vrátků (pneumatický naviják lanovky), učí se práci na výdřevě, vrtat a prostě všechnu hornickou práci. Vychovatelé, kteří jsou s chlapci sžiti, věnují jim všechn svůj čas. Sledují podrobně jejich politický růst a starají se, aby se chlapci v hornickém internátu cítili jako doma.

Ranní čtvrt hodinka tělocviku pomáhá udržovat mladá těla pružná a silná.

Chlapci mají svůj čtenářský kroužek

Mistr horník zaučuje učně.

Chlapci zde mají svůj čtenářský kroužek a provozují různé sporty. Je tu plně rozvinuta soutěž o vzorného učně, která se stává předním úkolem hornických učňů. Rostou tu noví lidé, dobří a kvalifikovaní pracovníci pro naše doly, které je potřebují k zvládnutí velkých úkolů Gottwaldovy pětiletky.

Z časopisu NOVÝ HORNÍK, září 1951 přepsal a přefotil Karel Kestner 2019

Problematika východní části Kladenského uhelného revíru

Již C.k. Kutební komise působící mezi lety 1842 – 1854 v Brandýsku prokázala, že neexistuje plynulý vývoj uhelných slojí mezi Otavickou kamenouhelnou páneví a páneví Brandýseckou. Tato Kutební komise měla v prostoru mezi Kralupy nad Vltavou (Lobeč) až po Družec položeno sedm kutacích kruhů o mimořádně abnormálním poloměru 1000 sáhů (1896 m). Normální kutební kruh měl 224 sáhů. Koncem roku 1843 dosáhl první hlubinný vrt u Lobče 153 m, druhý vrt u Lobče 120,8 m. Tyto vrty nesplnily očekávání. Vedle neúspěšných vrtů u Lobče byly neúspěšné vrty i u Blevic a Slatiny. Úspěšné se zdály být vrty Kolečské, kde přes zdánlivě pozitivní výsledky byla později vyhloubena jáma Kolečská, hluboká 129 m, která však ověřila pouze nedobyvatelnou sloj. S Kutební komisí to nebylo tak jednoznačné, protože za pět let od roku 1842 do poloviny roku 1847 „nebyl učiněn nález sloje“.

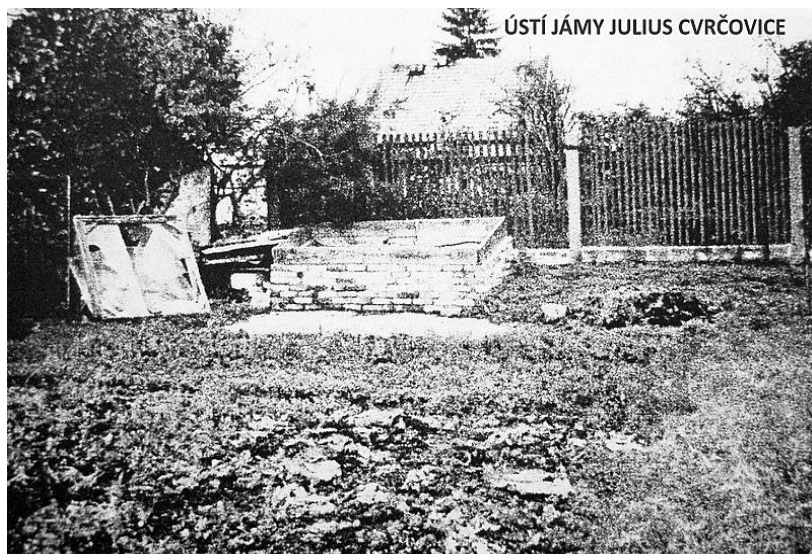

Bývalá Kolečská jáma se nachází v areálu Ústavu molekulární genetiky AV ČR, v. v. i. - Koleč. K likvidaci jámy zásypem došlo v roce 2003.

Kromě hlubinných vrtů začala Kutební komise hloubit také důlní jámy. Již v roce 1842 začala hloubit budoucí jámu Kübeck na rozhraní motyčinského a kladenského katastru. Rovněž v tomto roce jámu Layer v Brandýsku. V polovině roku 1847 byla hluboká 128,5 m, hloubení bylo pro značné přítoky vody zastaveno a začala se hloubit nová jáma ve vzdálenosti 46 sáhů (87,2 m) její pozdější dvojče jáma Michael. Brandýsecká kamenouhelná deprese je poměrně malého rozsahu, tvoří ji laločnaté výběžky mezi starohorními (algonskými) hřbety. Dvojdůl Michael a Layer v Brandýsku těžil v letech 1855 – 1865. Poté byl zatopen. To už patřil Společnosti státní dráhy. V tomto období můžeme mluvit o „útěku“ do lepších podmínek otevřených dolů Thinnfeld (1854), Kübeck (1858), Průhon (1862).

Vedlejší, možná nadějnější pánvička Třebusicko – želenická nebyla nikdy hornicky otevřena. Možná je k tomu vedly zkušenosti právě z jámy Kolečské a dvojdolu Michael a Layer.

K doověření uhelných zásob severně od jámy Vítek – Václav patřící Pražské železářské společnosti, která se nacházela na hranici Vrapic a Cvrčovic byla východně od jámy Ferdinand ve Cvrčovicích zaražena jáma Julius.

Jáma Julius ve Cvrčovicích, reprofoto Dobývání uhlí na Kladensku

Byla vyhloubena v meziobdobí mezi vyhloubením jámy Mayrau ve Vinařicích (1874 – 1877) a jámy Robert jako její dvojče (1880 - 1884) v letech (1878 – 1879). Důlním průzkumem byla zjištěna sloj výrazně tektonicky roztrhaná, horší kvality a jáma se nestala těžní. Část zásob přiléhajících k dobývacímu prostoru dvojdlu Ferdinand byla vyměněna v roce 1882 s tehdejší již Společností buštěhradské dráhy za pokleslou uhelnou kru u dolu Ludmila ve prospěch dolu Naděje v Dubí. Zbylé zásoby těžil později důl Theodor ve Pcherách. Průzkum východně od jámy Julius směrem na Brandýsek se jevil jako nemožný.

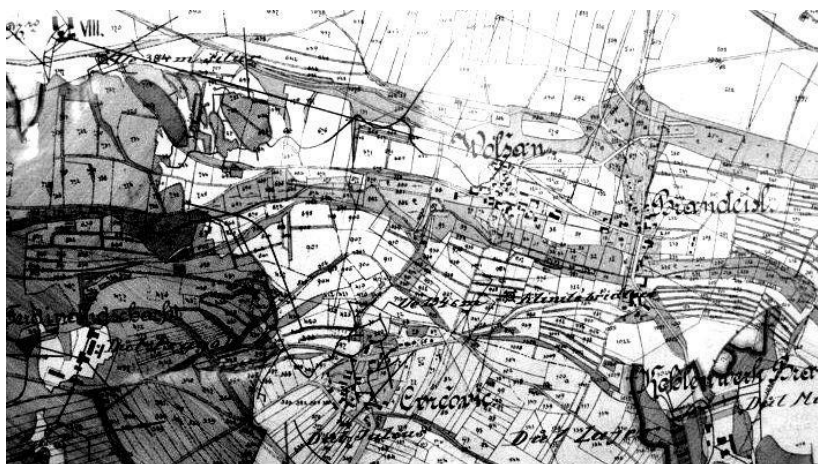

Hornická (Vážnovská) kolonie u dolu Julius ve Cvrčovicích, foto J. Grubner

Posledním dolem v této východní části revíru byl důl Theodor ve Pcherách. Jáma byla hloubena od července 1897 Společností státní dráhy v kruhovém profilu o průměru 4,9 m a byla dohloubena v roce 1900. První patro bylo založeno v hloubce 325,6 m, druhé pak v hloubce 490,1 m. Jáma byla situována mimo vývoj slojí, takže sloj byla zastižena až překopy. Z porubů se začalo těžit v únoru 1902.

Horší to bylo z průzkumnými díly. Prvý překop na prvním patře přešel z uhlí do dislokační brekcie a pak do erudovaného pásma sloje. Jižní překop našel rozhraní mezi nadložím a podložím. Na tomto rozhraní byl nalezen reprezentant sloje asi 0,6 m mocný úplně zhušený, šedé barvy, v němž byla vyvinuta úplně přesně, v síle 100 mm naše známá kladenská opuka.

V tomto případě mluvíme o zbahnění sloje. Sloj byla denudována a nahrazena jílovitými složkami.

Mapa zachycující průzkumné práce prováděné východním směrem z 1. patra dolu Theodor (č. VIII) ve Písečnici.

Přímkou směrem k obci Brandýsek je zakreslen Michalský překop vedený z 2. patra dolu.

V dolní části obrázku jsou průzkumná díla jámy Julius ve Cvrčovicích.

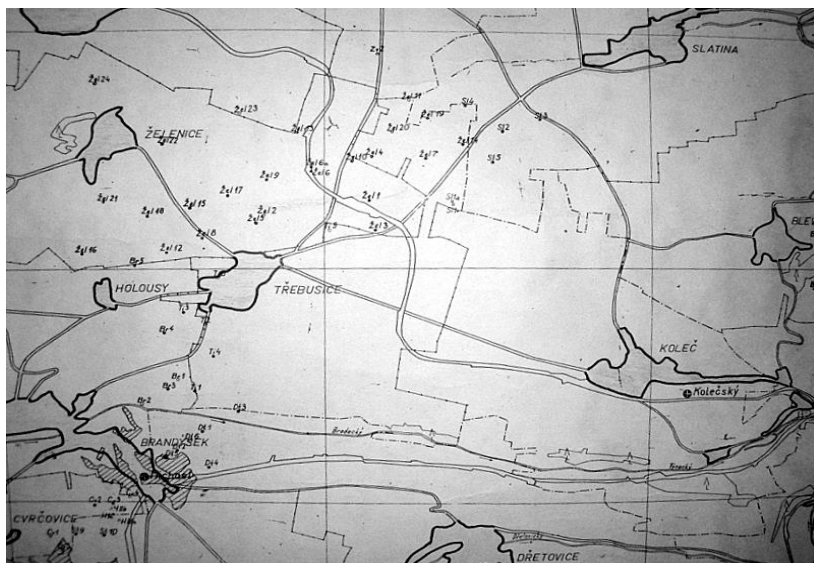
Foto: archiv KPHT Kladno

Průzkumné práce na dole Theodor ukázaly, že na východ od dolu Theodor nelze při průzkumných pracích očekávat pozitivní výsledky. Pro velké dislokace vyplněné brekcí, vyplavené partie sloje, místo toho sloj byla nahrazena grafitickou jílovcovou břidlicí.

Druhé patro dolu Theodor bylo založeno v hloubce 490,1 m. V roce 1904 – 1907 byla jáma Ronna prohlubována do třetího patra v hloubce 496,7 m pro možné dopravní podzemní spojení s dolem Theodor. Toto se však neuskutečnilo pro změněnou koncepci. Od roku 1912 byla surová těžba dopravována do úpravny na dole Ronna povrchovou visutou lanovkou.

Obnova a rekonstrukce jámy Michael v Brandýsku se udála v letech 1907 – 1910. V té době byla vybudována nová ocelová těžní věž, jež stojí dosud. Rekonstrukce jámy byla v roce 1910 přerušena (ukončena) pro krizi ve Společnosti státní dráhy.

Od června 1912 byl hnán tzv. Michalský překop z 2. patra dolu Theodor východním směrem na Holousy a Třebusice. Větrání bylo zabezpečováno rozdělením překopu zděnou příčkou. V roce 1920 dosáhl překop délky 1878 m, z projektovaných 3200 m a dále se nepokračovalo. Uvažované rozšíření těžby do problematické Brandýsecké a Třebusicko – želenické pánvičky se neuskutečnilo.

V letech 1953 – 1959 v pánvičce Třebusicko – želenické proveden předběžný vrtný průzkum. Bylo zjištěno, že hlavní kladenská sloj je silně prorostlá hlušinou a základní sloj je vyvinuta jen místy. Pro neúplnost průzkumu a horší kvalitu slojí nebyly zásoby schválené jako bilanční. Později se uvažovalo o tom, že by méně výhřevné uhlí z dolu Michael a z pánvičky Třebusicko – želenické mohlo být použito pro zásobování kotelný Poldiny hutě. Takže druhá rekonstrukce jámy Michael z let 1962 – 1965 byla ukončena nedokončením v krizovém období hornictví v polovině 60. let minulého století.

Východní část kladenského revíru nebyla doprozkoumána a zůstane jenom ve statistické kolonce.

Karel Melichar

Kříž u bývalého dolu Theodor ve Pcherách (Na Krétě)

Pravděpodobně nejstarší zmínka o tomto kříži je uvedena v Pamětní knize Theodor. Kronikář Valentin Šupík zde uvádí: „**1897** - 28. září kolaudace, 2 dvojdomky pro horníky, 1 dvoj domek pro dozorce. První komín vysoký 48 metrů. **Budována silnice z Volšan ku kříži na Průhoně**“. Původní kříž stával nedaleko vrátnice. Postupem doby chátral a celé levé křídlo bylo téměř ulomené. Začátkem 90. let minulého století byl vyměněn za nový, který podle původního kříže vyrobil místní občan pan Pavel Detko. V letošním roce došlo vzhledem k úpravě parkoviště pro otáčení vozidel městské hromadné dopravy k přemístění repliky kříže o 30 metrů před správní budovu bývalého dolu Theodor a místo bylo doplněno kocábkou. Slavnostní vysvěcení hornického kříže se za velké účasti místních obyvatel konalo v neděli 1. 12. 2009 ve 14:30 hodin. Mši celebroidal administrátor Římskokatolické farnosti Smečno R.D. JCLic. Mgr. Mikuláš Uličný, MBA. Na popud místních občanů tak vzniklo v blízkosti bývalého dolu místo, které důstojně připomíná hornickou tradici obce Pchery – Theodor.

Jan Haldovský

Foto: Vysvěcení kříže, v pozadí budovy bývalého dolu Theodor ve Pcherách

POMNÍK BEDŘICHA SMETANY

Bedřich Smetana se narodil 2. března 1824. V letech 1843-1847 byl žákem Proksche a od roku 1848 majitelem hudebního ústavu v Praze. V letech 1856-1861 pracoval jako dirigent, klavírní virtuos a pedagog v Göteborgu ve Švédsku. Od roku 1861 působil v Praze jako skladatel, dirigent, sbormistr Hlaholu, hudební organizátor v Umělecké besedě a hudební kritik v Národních listech. V letech 1866-1874 byl kapelníkem Prozatimního divadla. Pak onemocněl vážnou nervovou chorobou, která roku 1874 vyústila v úplné ohluchnutí. Od roku 1875 žil v Jabkenicích a 12. května 1884 zemřel v Praze. Byl stoupencem

radikálních demokratů a přítel F. Liszta. Využil principů Wagnerovy operní reformy, dospěl ale k samostatné koncepci operního žánru. Oproti Wagnerovu pesimismu a zálibě v mytickém světě jsou středem většiny Smetanových oper lidové postavy a určujícím prvkem jeho operní tvorby je lyrismus.

„Rada města 2. května 1935 na žádost zpěváckého spolku Smetana o souhlas, aby pomník Smetanův mohl býti postaven před městským divadlem, jakož vyjádření stavebníka úřadu č.j. 121 113/35/2. Usneseno v zásadě vyhověti žádosti s tím, že umělecká komise na místě posoudí, kde by pomník mohl státí.“

24. října 1936 byla v kladenském divadle hrána Prodaná nevěsta Bedřicha Smetany, v neděli 25. října se pak ještě před odhalením pomníku Bedřicha Smetany konala slavnostní valná hromada za účasti četných vzácných hostů a zástupců všech úřadů. Při této příležitosti se stal sbormistr Smetany Cyril Novotný čestným sbormistrem tohoto spolku a byla mu odevzdána umělecká adresa za jeho nezištnou práci. Český granátový odznak Pěvecké obce československé pak byl předán s poděkováním pokladní spolku, odborné učitelce Žofii Gürtlerové z Kladna za svědomitou

práci, kterou ve prospěch spolku vykonávala plných dvacet čtyři let. Valnou hromadu uzavřel krásný a láskou k umění prolnutý proslov předsedy Smetany, rady Bohumila Kvasničky:

„Hudba jest orálním zákonem. Dává duši všehomíru, let obraznosti, veselost a život všemu. Je podstatou pořádku a vede ke všemu, co je dobré, spravedlivé a krásné. Hudba jest Bohem dané umění, v němž hlasy všech národů spojily své modlitby jedním harmonickým rytmem. Poesie a hudba snoubí se se zpěvem. Od nejdávnějších dob byl zpěv sladkým průvodcem práce. Každá práce, každé zaměstnání, každý čin a scéna života měly již dávno svou zvláštní hudbu. A dovedeme si představit český život bez této naší české hudby? Dovedeme si představit náš český kraj bez jásavých zvuků přírody a lidí? Tak prostupuje hudba a zpěv náš národní život, že bez ní nebylo by pro nás života. Česká hudba nebyla nikdy panskou a nesloužila nikdy jen požitku několika vyvolených. Zato, jakmile se rozpěnila krev národa, jakmile byl roznícen jeho citový život bojem za drahé, ideální statky národní, a jakmile tento ruch zachvátil celý národ, pak ihned zajásala pravá česká píseň a pravá česká hudba ve své největší síle a zněla pak vždy jako vítězný hymnus národa postupujícího za svým ideálem jako hymna pevné víry a nezlomného přesvědčení, že národ dojde svého cíle. A neukázala Smetanova hudba svou národní hodnotu tak často i v politickém zápase našeho národa? Čím hlubší a vřelejší byla touha českého národa jak po národní samostatnosti, tak i po novém uplatnění se v kulturní společnosti národů, z níž byl protireformačním úpadkem vyloučen, tím mocnější byl i jeho vzlet za tímto velikým a v pravdě národním uměním. A v tomto nebyvalém vzrušení české tvůrčí síly ukázalo se opět, že ničím nedovede český národ projevití nejhlubší své vzněty tak-jako hudbou. Česká hudba vzlétla v nejdramatičtější chvíli našeho obrození, kdy kulturní obrození vzplanulo i v obrození politické, nade všechna umění jiná, aby k národu promluvila hlasem nejmocnějším a nejnárodnějším. A ten, kdo byl v této překrásné chvíli jejím tvůrcem i největším geniem, byl Bedřich Smetana. Jeho první dějinnou zásluhou zůstane, že povýšil českou hudbu na stupeň před tím nikdy nedosažený, na stupeň velikého umění světového. Položil základ k české opeře, vytvořil zdatný orchestr a sbor, probudil tehdejší pěvecké spolky i jiné hudební instituce, aby sledovaly vyšší cíle, a tím i pozvedl veřejné požadavky i úroveň obecenstva. Smetana však nevytvořil náš hudební život a naší národní hudbu jen po této vnější stránce, nýbrž dal jim i národního ducha, jímž se teprve staly skutečně českými. Smetana přijímal všechny city a myšlenky, jež našel i v duši a srdci svého národa,

za své a rozezvučel je ve své hudbě, z níž k nám vždy mluví jakoby hlas samého národa. V národě bojujícím všemi silami za své bytí, jako byl a jest náš národ, jest zcela přirozeno, že i umění staví se do služeb tohoto boje, neboť žádná z národních sil nesmí tu přijíti na zmar, tím méně tedy síla tak podmanivá jako jest umění. Nejvíce ovšem mohou zasáhnouti do tohoto boje básníci, méně již malíři, vzácným pak zjevem jsou v něm hudebníci. A my takového umělce máme v Bedřichu Smetanovi. Ve světové válce zažili jsme chvíle, kdy všechno volné slovo našich básníků, hlasatelů českých ideálů bylo násilně umlčeno. V té smutné době zněla volně jen hudba Bedřicha Smetany, neboť nepřítel netušil, co všechno s ní vposlouchává vnímavý národ. A český národ slyšel ve skladbách Smetanových vše, co chtěl a potřeboval slyšeti: slyšel v nich zářivou pohádku o své slávě v minulosti, slyšel v nich nezastřenou a plnou radost z krás vlasti, kterou žádná zloba nedovede zničit, a slyšel v nich konečně i pevnou víru v budoucí vítězství, které již jakoby se v této době blížilo svým vítězným, vše strhujícím pochodem. To vše slyšel národ náš z pouhých tónů Smetanovy hudby. Proto také není nám Smetana jen skladatelem hudebním, není nám jen umělcem, jest nám i velkým vůdcem, který v dobách velmi nepříznivých stává se mluvčím celého národa. A tomuto mistru tónů, tomuto českému geniu postavil zpěvácký spolek, mající jeho jméno na svém štítě, pomník v hornickém Kladně, měšťtě nalézajícím se v kraji známém daleko široko po vlasti české svou hudební kulturou. Pomník ten stavíme u blízkosti sochy jeho velkého následovníka dra Antonína Dvořáka a v těsné blízkosti městského divadla, odkud v předvečer slavnosti zaznívaly tóny jeho Prodané nevěsty. 28. října vzpomínáme těch, kteří za světové války bojovali za naši svobodu, ale i všech předcházejících pokolení, která byla vlastně revolučními předvoji usilujícími o uskutečnění snu o svobodě. Více však jest svobodu udržeti, nežli ji získati. Dnes, kdy utápíme se v záplavě spásitelných hesel, kdy bouráme všechno, co nese známku minulosti, kdy chceme tvořiti nový společenský řád novými neosvědčenými zbraněmi, měli bychom čerpat ze starých-často trpce získaných-pravd. Všem, kteří si dnes říkají vůdcové, měli by býti příkladem a skutečně duchovní vůdcové národa, kteří nám dali nevyčerpatelné bohatství kladných hodnot. A mezi tebe mi jsou i Smetana a Dvořák-dva geniové, kteří tvořili pro lid a v nich ožila na věky česká píseň. My zpěváci slibujeme v den odhalení pomníku Bedřichu Smetanovi, že věrně zachováme slavné jeho dědictví a vždy budeme čerpati z čistého zdroje jeho hudby, který tolikrát již nás zachránil na pokraji zkázy a vlil nám odvalu a sílu k novému životu. Čeští pěvci nikdy nezradili národní

myšlenku. S českou písní na rtech prošli jsme ohněm nástrah a nepřátelství a bůh dá, že projdeme opět. Jsem přesvědčen, že česká píseň jednou sjednotí nás všechny pod jeden prapor, který v míru a stálém pokoji v záři sluneční bude vláti nad naši milovanou, krásnou a svobodnou vlastí, nad naší Československou republikou!“

25. 10. 1936 se sjelo do Kladna velké množství lidí milujících zpěv a hudbu. Zdejší pěvecký spolek Smetana odhaloval slavnostně našemu velkému hudebnímu skladateli Bedřichu Smetanovi pomník. V mohutném průvodu, který byl před slavností uspořádán, kráčely všechny kladenské spolky s československou státní vlajkou v čele. Před zahaleným pomníkem zapěli členové sboru Smetana Foersterův Slavnostní sbor. Následoval slavnostní proslov. Ten přednesl protektor slavnosti, hudební skladatel Josef Bohuslav Foerster, prezident České akademie věd a umění. Potom kladenští zpěváci zazpívali Věno a pak promluvil k shromáždění sbormistr Smetany Cyril Novotný. Při své skromnosti neuvedl, že to byl právě on, kdo před devíti lety přišel na myšlenku postavit v Kladně hudebnímu velikánu pomník. Neuvedl ani, jak hosté ve Slávii, U Bártů a U Stříbrných v Kladně střídali do pokladniček korunku ke korunce, jen aby fond na Smetanův pomník narůstal. A nepověděl ani, jak se členové sboru vždy těšili na všechny ty koncerty, jejichž výtěžek ze vstupného šel právě na pomník Bedřicha Smetany. Úmyslně také zamlčel, kolik starostí měl a to zvláště s předsedou Smetany, radou Bohumilem Kvasničkou, který měl, zvláště ve finiši, neustále obavy, aby vše proběhlo dobře, hladce a důstojně.

Po tomto proslovu odhalil sbormistr Smetany Cyril Novotný pomník a předal jej do ochrany starostovi města, panu Karlu Kindlovi. Zapěním československé státní hymny byla slavnost odhalení pomníku ukončena.

Po slavnosti byl uspořádán v městském divadle na Kladně koncert, tzv. „matinée“. Na programu byly: Předehra k Smetanově opeře Libuše, kterou zahrála Kladenská filharmonie. Ženský sbor Smetany zazpíval za řízení autora Jindřicha Hýblera Vlajku. Jiřina Sajdllová pěkně přednesla Macharovu báseň o Smetanovi.

Dalším bodem programu byly proslovy vzácných hostů. Za pěveckou obec československou promluvil místopředseda F. Krofta. Za profesorský sbor státní konzervatoře v Praze její zástupce, hudební skladatel Jaroslav Křička. Pak smíšený sbor Smetany zazpíval s hudebním doprovodem Píseň českou. Slavnostním pochodem Bedřicha Smetany zakončila Kladenská filharmonie tento hudební svátek.

Vlastní pomník tvoří socha Bedřicha Smetany od hlavy po pás na mramorovém hranolovitém soklu. Ten taky nese nápis:

BEDŘICH
SMETANA
NESMRTELNÉMU MISTRU ZPĚVÁCKÝ SPOLEK
„SMETANA“ V Kladně
1936

Jaroslav Vykouk

Odznak vytvořený při příležitosti slavnostního odhalení pomníku Bedřicha Smetany v Kladně dne 25. října 1936, archiv SVM v Kladně.

Pomník Bedřicha Smetany v Kladně, foto J. Vyšín

Průval vod na dole Bedřich a jeho zápis do historie

Rok 1912 nepatřil z hlediska důlních neštěstí zrovna k nejšťastnějším. Už 14. ledna došlo k průvalu vod na dole Jupiter v Komořanech, který si vyžádal 43 obětí na životech. O necelé dva týdny později, 27. ledna, zahynul jeden horník při výbuchu uhelného prachu Doblhoff III v Modlanech. Toto neštěstí bohužel bylo pouze předeherou k dalšímu výbuchu, ke kterému došlo na stejném dole 29. dubna, a který si vyžádal 13 obětí na životech. Rok 1902 pak byl zakončen průvalem vod na dole Jupiter v Komořanech, kde se 13. prosince utopil jeden horník. V celkovém počtu už nám chybí pouze neštěstí na ostravském dole Bedřich, které dosud vyrovnané skóre mezi výbuchy a průvaly vod překlápí nejčastější příčiny na stranu průvalů vod.

Důl Bedřich byl založen v roce 1899. Velké přítoky vody ovšem hloubení hned v počátcích ukončily a nová šachta byla založena o zhruba 700 m dále. V roce 1900 začalo hloubení současně těžní jámy i výdušné jámy. V dubnu roku 1902 se raziči dostali u výdušné jámy do hloubky 413,1 m a u těžní chyběl půl metru do rovných 400 m. Dne 9. dubna ovšem došlo ve výdušné jámě k průvalu vod, které s sebou pod velkým tlakem vystřelovaly šterkopísek s plyny až do výše 50 m.

V té době bylo na pracovišti deset horníků. Sedmi se podařilo po žebřících uniknout, ovšem tři horníci při průvalu zahynuli. Během pouhé hodiny a půl vystoupala voda v jámě o 147 m a po dalších pěti hodinách se voda ustálila 92 m pod ohlubní. Čerpání vody z jámy probíhalo velmi pomalu a vedení dolu rozhodlo o navrtání zvodnělého horizontu i v těžní jámě a čerpat z obou jam. Horizont byl navrtán 1. května a během 37 hodin nastoupala hladina do výše 111,5 pod ohlubní. Do konce října 1904 bylo z obou jam odčerpáno téměř 3,5 miliónu kubických metrů vody.

Nyní se budeme chvíli věnovat tématu, který s hornictvím nesouvisí, aby se na konci článku obě témata propojila. První vyobrazení potápěčů pochází z Asyrské říše z doby zhruba 2,3 tisíce let př. n. l., tedy za předpokladu, že jsou na dochovaných reliéfech opravdu potápěči. Písemné zmínky o potápěčích zaznamenali už Herodotos a Aristotel v období starého Říma. První zmínku o potápění v českých zemích máme od Tomáše z Klausenburgu z první poloviny 16. století. Záznam z roku 1580 popisuje ponor v Hranické propasti metodou ponoření na nádech s výsledkem, že je propast bezdná. V roce 1757 donesl zvěst o blížící se pomoci Pražanům obleženým pruskými vojsky rodák z Hrdlořez Mara, který pomocí nafouknutých hovězích vaků proplul pod Vltavou do Prahy s potřebnými informacemi a stejným způsobem se vrátil zpět.

U roku 1837 uděláme krátkou odbočku do zahraničí. Puškař August Siebe vynalezl v Anglii těžký potápěčský skafandr, který známe například z filmů na motivy románů Julese Verna. Potápěč byl oblečen do vodotěsného obleku z pogumované tkaniny a na hlavě měl kulatou kovovou přilbu se skleněnými zorníky. Na prsou měl potápěč upevněné závaží a další olověné závaží bylo na botách. Gumová hadice přiváděla do obleku vzduch, který byl pumpován z hladiny či z pevniny. Ventilem na přilbě vycházel vydýchaný vzduch a potápěč si jím řídil tlak v obleku. Při uzavření ventilu se oblek nafoukl a potápěč stoupal, při otevření naopak klesal. Tento skafandr byl na takové technické úrovni, že trvalo téměř celé jedno století, než byl nahrazen modernějšími přístroji.

V březnu roku 1904 bylo čerpání na dole Bedřich komplikováno původní vodní pumpou v hloubce 332 m. K jejímu odstranění byli pozváni němečtí potápěči, kteří pumpu rozebrali. Tím se zapsali do historie potápění v českých zemích, neboť to je první dochované svědectví o potápěčích a potápění v pravém slova smyslu u nás. Potápěči se do Ostravy vrátili ještě v říjnu 1904, kdy byla hladina už pouze 12 m nade dnem. Potápěči měli za úkol zkontrolovat stav jámového zdiva. Ve zkalené vodě

ovšem nebyli úspěšní. Podařilo se jim ale najít a vyprostit těla mrtvých havířů. A zatímco potápění se v českých zemích uchytilo a rychle rozvíjelo, na dole Bedřich byly veškeré pokusy o opravu jam ukončeny a důl byl v roce 1910 definitivně opuštěn.

Potápěčský skafandr používaný při likvidaci havárie je známý už z knih Julese Verna a byl používán ještě po 2. sv. válce.

Michal Hejna

Zdroj:

Novák J. (1986): Potápěči bez moře – Albatros, Praha

Široký M. (2013): Historie sportovního potápění v České republice – bakalářská práce, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

<https://www.hornicky-klub.info/2018/11/03/dul-bedrich-svoje-uhli-nikdy-nevydal/>

<http://podzemi.solvayovylomy.cz/podzemi/>

<http://www.zdarbuh.cz/dulni-nestesti/pruval-vod-na-dole-pokrok-ii-13-prosince-1902/>

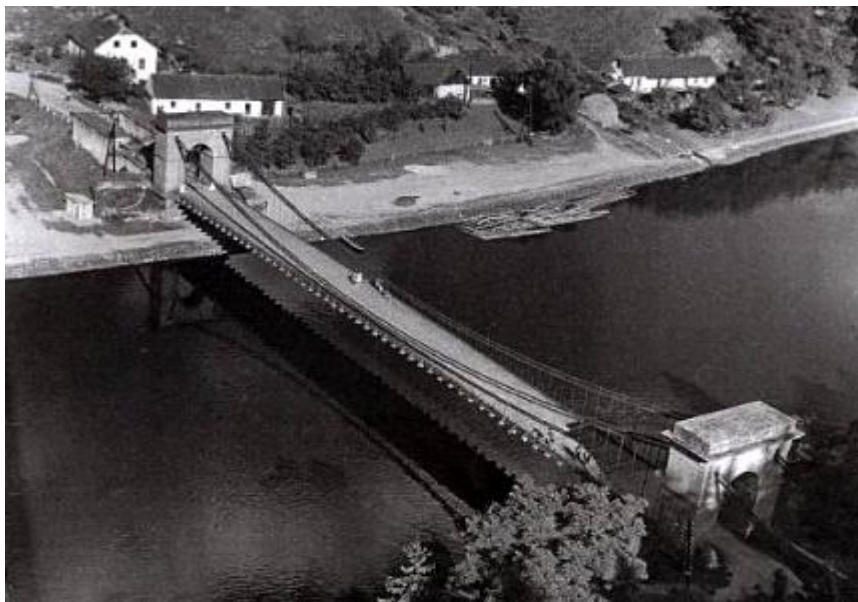
Výdušná jáma dolu Bedřich. Foto Petr Přendík, 2015.

Cesty za technikou

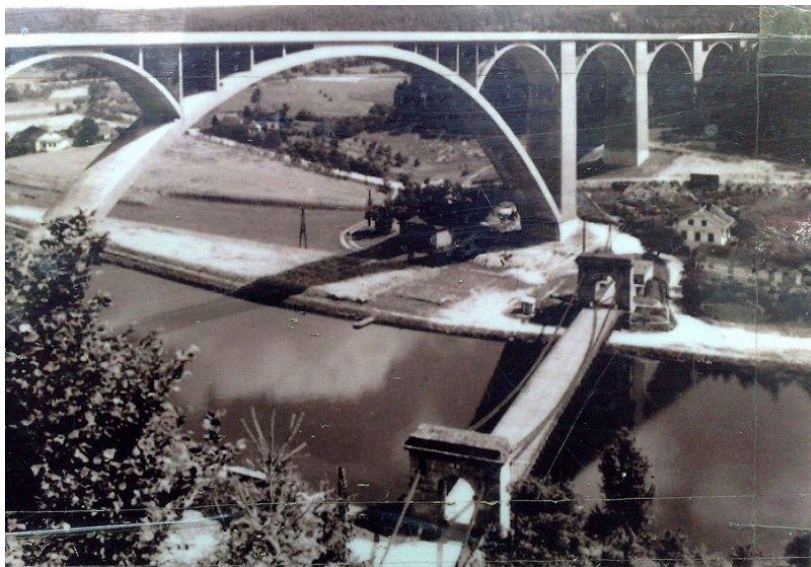
Při putování po naší krásné vlasti se setkáváme s hrady, zámky, vesnicemi i vískami, městy i městečky, většinou krásně upravenými. Vypráví nám o historii, majitelích i době vzniku. Cestou je ale možné se potkat se zajímavostmi technického typu. V podstatě se jedná o památky, které jsou na sobě v podstatě závislé. Jedná se o dva mosty, které v jeden čas byly na stejném místě. Je to most Stádlecký a Žďakovský. Chci vás proto nejprve seznámit s mostem Stádleckým.

Tento most je nejenom nejkrásnější, ale i nejzajímavější most v Čechách. Most by byl sám osobě unikátní, i kdyby stál původně tam, co byl postaven. Stál původně na důležité obchodní cestě z Bavorska do Haliče od r. 1847-1848. Podílel se na tom česko-budějovický stavitel Vojtěch Lanna a architekt Bedřich Schnirch (1791-1868) autor pražského řetězového mostu císaře Františka I. (Most byl v r. 1898 zbourán.)

Původně „Podolský“ most přežil všechny povodně, války i režimy a stával se legendou. Je ukázkou vyspělého mostního stavitelství I. pol. 19. stol. Je to zároveň technická i kulturní památka – velmi populární!!!

Podolský most

Obec Podolí Vltava

Do poslední chvíle byl na původním místě stále funkční. Udržoval i svou užitnou hodnotu. To vše mělo původně zmizet po napuštění Orlické přehradní nádrže. Zůstala jediná možnost – most rozebrat a přesunout ho jinam. Během několika měsíců v r. 1960 byl most po 120 letech rozebrán. Rozhodnutí o tom, kde by mohl být most znova postaven, trvalo dalších 10 let. Vzhledem k omezené nosnosti padla nakonec volba na silnici mezi Stádlecem a Dobřejicemi. Do malebného údolí Lužnice mezi mlýn na jednom a kamenolom na druhém břehu, kde dopravu dosud vykonával přívoz.

V r. 1971 sem bylo dovezeno všech 2000 původních žulových kvádrů a 102 tun originálních ocelových táhel a řetězů. Kvůli poškození bylo nutné vyrobít části o celkové váze 14 tun. Ostatní byly originály z pol. 19. stol. Po třech letech stál vzácný empírový most tak jako kdysi, 18 km vzdušnou čarou, od místa, kde se „narodil“. Přežil zde dvě katastrofální povodně, které jen na Lužnici smetly tři jiné mosty. Nejsnáze se dostaneme k mostu z Opařan. Most leží na silnici Tábor-Písek, asi 2 km od Stádlce. Pokud toto místo navštívíte, neopomeňte se zastavit u pamětní desky na zdejší zámku. Dožíval zde svůj téměř stoletý život František Křížík - vynálezce obloukové lampy). Zemřel zde 22. 1. 1941.

Stádlecký řetězový most. Nejprve se klenul nad Vltavou, pak byl přemístěn na Lužnici.

Nemohu zapomenout na základní technické údaje. Celková délka je 147,16 m, světlá délka je 86,26 m, šířka 6,8 m, šířka průjezdního profilu je 3,82 m, výška bran 10,5 m, a povolené zatížení je 1,5t.

25. 5. 1975 se most stal symbolem 700 let existujícího Stádlece a stal se národní kulturní památkou.

Pokud se nabažíte prohlídky mostu, můžete se ještě podívat na nedalekou zříceninu hradu Dobronice a nedalekou Bechyni.

Krásné zážitky!!!

V příštím čísle Hornického zpravodaje si v „Cestách za technikou“ připomeneme most Žďákovský.

Josef Horký

Sraz báňských záchrannářů

První listopadový pátek léta páně 2019 se uskutečnil, v restauraci „U Meisnerů“ v Kladně – Kročehlavech, již 6. ročník „Srazu báňských záchrannářů“.

I přes nepřízeň počasí a hokejový zápas Kladno – Karlovy Vary, se na srazu sešlo 97 báňských záchrannářů všech věkových kategorií. Přestože účast byla o něco menší než loni, kdy se sešlo 124 současných a bývalých členů báňského záchranného sboru, dorazili jsme na sraz v hojném počtu a zábava byla skvělá. Jako každý rok se srazu záchrannářů též zúčastnili bývalé zaměstnankyně a bývalí zaměstnanci oddělení hygieny práce kladenského pracoviště Krajské hygienické stanice.

Současné srazy báňských záchrannářů jsou organizovány a financovány Spolkem báňských záchrannářů, který byl založen 1. 10. 2017, a to zejména za přispění předsedy spolku Ludvíka Čechatky a pokladníka Karla Šťovíčka, pod záštitou místopředsedy spolku a ředitele HBZS Praha Ing. Víta Svatého.

Doufám, že pro zachování kamarádství a soudržnosti kladenských báňských záchrannářů a pro udržení tradice, budou tyto srazy organizovány i v dalších letech.

Ing. Josef Varhulík

Foto Jiří Skála a Jitka Krňanská

Nominace na Cenu hejtmanky Středočeského kraje

Cena hejtmanky Středočeského kraje je oceněním, které se hejtmanka Středočeského kraje paní Jaroslava Pokorná Jermanová rozhodla udělit osobám, které se svou činností, zásluhami či životem významně spojily se Středočeským krajem či ho reprezentují v rámci ČR nebo v zahraničí. Výbor Klubu přátel hornických tradic Kladno nominoval na tuto cenu člena Klubu a průvodce hornického skanzenu Mayrau ve Vinařicích pana Jana Uváčka.

„Jan Uváček pracoval od svých 15 let jako horník na kladenských dolech Max a Mayrau. Zejména k legendární Mayrovce si vytvořil a dosud zachovává upřímný vztah, lásku a sympatie. O historii tohoto dolu napsal publikace 110 let Dolu Mayrau a 120 let Dolu Mayrau, jako spoluautor je uváděn v obsáhlé publikaci Dobývání uhlí na Kladensku. V roce 1994 se aktivně podílel na založení Hornického skanzenu na Dole Mayrau ve Vinařicích. Byl mezi prvními průvodci. Jako průvodce působí v Hornickém skanzenu Mayrau ve Vinařicích dodnes. Ovládá dva jazyky, a tak může návštěvníky skanzenu Mayrau provázet v němčině nebo angličtině“.

Slavnostní večer Udílení Cen hejtmanky Středočeského kraje se uskutečnil 12. prosince 2019 v 18:00 hodin v Leteckém muzeu Metoděje Vlacha v Mladé Boleslavi. Za Klub přátel hornických tradic Kladno z.s. se zúčastnili Jan Uváček, Jitka Krňanská a Jiří Skála.

Hejtmanka Středočeského kraje paní Jaroslava Pokorná Jermanová poděkovala J. Uváčkovi za jeho dlouholetou činnost v HS Mayrau a předala mu publikaci STO LET ČESKÉ STÁTNOSTI VE STŘEDOČESKÉM KRAJI

Oslava svátku patronky horníků sv. Barbory 12. 12. 2019

Bývalí bánští záchranáři Jenda Zetek a Toník Řízek

Kulturních akcí KPHT Kladno se pravidelně zúčastňuje primátor Statutárního města Kladna Ing. Dan Jiránek

Foto Jitka Krňanská a Jiří Skála

Ocenění členů KPHT Kladno za reprezentaci na akcích v ČR

Paní Jitka Krňanská a pan Jiří Skála

Ing. Pavel Mužík

Ing. Josef Varhulík

Blahopřejeme jubilantům leden – březen 2020

85 let

Pavla Valešová

František Křížek

80 let

Holubová Jarmila

70 let

Karel Brejla

Lubomír Pejzar

Ing. Antonín Berger

František Hanuš

Jaroslav Grubner

Václav Švenkrť

65 let

Ing. Ondřej Pícek

55 let

Václav Polcar

50 let

David Šudřich

Pavel Tábořský

35 let

Ladislava Šimková

Všem oslavencům blahopřejeme a do dalších let přejeme pevné zdraví.

Výbor KPHT Kladno z.s.

PŘIPOMÍNÁME

Možnosti placení čl. příspěvků do Klubu přátel hornických tradic Kladno.

Výše členského příspěvku byla stanovena pro **důchodce 100,- Kč za rok,**
pro **ostatní pracující 200,- Kč za rok.**

Kontaktní údaje pro odeslání:

poštovní poukázkou na adresu Klub přátel hornických tradic – Kladno z. s.,
Hornický skanzen Mayrau 56, 273 07 Vinařice (pan Jaroslav Grubner)

bankovním převodem na číslo účtu **35-8005440247/0100** (nezapomeňte
uvést svoje jméno)

osobně v Hornickém skanzenu Mayrau ve Vinařicích u MgA. Tomáše
Voldrába

Jaroslav Grubner
výkonný tajemník
Klub přátel hornických tradic Kladno z.s.
tel.: 723 136 592
e-mail: kpht-kladno@centrum.cz

Smuteční oznámení

Ve věku 69 let zemřel dne 4. 12. 2019 dlouholetý člen KPHT Kladno,
bývalý horník, báňský záchranář HBZS Kladno
pan

Valerij Rys

S naším kamarádem jsme se společně s členy Spolku Báňských Záchranářů
naposledy rozloučili v úterý 17. 12. 2019
ve velké obřadní síni kladenských hřbitovů

Všem pozůstalým vyslovujeme upřímnou soustrast.

Výbor KPHT – Kladno z.s.
Spolek Báňských Záchranářů – HBZS Kladno

Smuteční oznámení

*Nezemřel jsem, neboť vím,
že budu žít stále v srdcích těch,
kteří mne milovali.*

*S bolestí v srdci oznamujeme všem příbuzným, přátelům a známým
smutnou zprávu, že nás navždy opustil náš drahý a milovaný
manžel, tatínek, tchán, dědeček,
švagr, strýc*

pan

Ing. Zdeněk Dědek

Jeho srdce dotlouklo nečekaně dne 8. 1. 2020 ve věku 88 let.

S naším drahým zesnulým se naposledy rozloučíme v úzkém kruhu rodinném.

Jména pozůstalých:

***Olga manželka
Zdeněk a Hana syn s manželkou
Libor a Michaela syn s manželkou
Hana, Zdeněk, Michal, Eliška a Věra vnoučata
ostatní příbuzní***

Děkujeme všem, kdo s námi uctí vzpomínkou jeho památku.

Pohřební služba ONYX, ČSA 3219, 272 01 Kladno, tel: NONSTOP ZDARMA 800 11 18 18

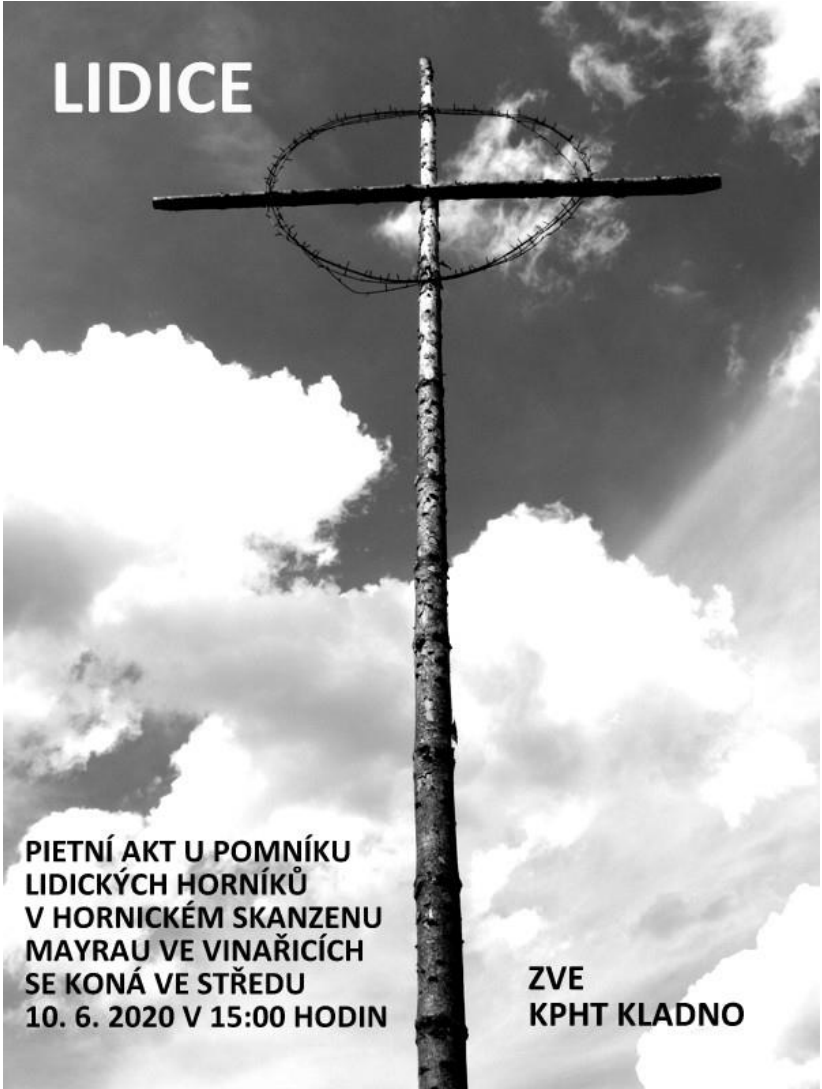
CESTIČKA K MAYROVCE

16. 5. 2020

**SRAZ VE 13:00 HODIN
DŮL SCHOELLER
LIBUŠÍN**

**PROGRAM:
DŮL SCHOELLER
ODVAL DOLU SCHOELLER
DVOJDŮL JAN
TVRZ LIBUŠÍN
DŮL MAYRAU V 15 HODIN
OPÉKÁNÍ BUŘTŮ
HUDBA**

**ZVE
KLUB PŘÁTEL HORNICKÝCH TRADIC
KLADNO**

LIDICE

**PIETNÍ AKT U POMNÍKU
LIDICKÝCH HORNÍKŮ
V HORNICKÉM SKANZENU
MAYRAU VE VINAŘICÍCH
SE KONÁ VE STŘEDU
10. 6. 2020 V 15:00 HODIN**

**ZVE
KPHT KLADNO**

Obsah

- 1 **Zpráva o činnosti Klubu přátel hornických tradic Kladno z. s. za rok 2019**, Ing. E. Michalíček
- 5 **V Hornickém skanzenu Mayrau ve Vinařicích se připravuje nová expozice hutnictví**, J. Grubner, MgA. T. Voldráb
- 11 **70. výročí Lánské akce**, J. Grubner
- 17 **Hornický internát dolu "Generál Svoboda" 1951**,
Ing. Karel Kestner
- 19 **Problematika východní části Kladenského uhelného revíru**,
K. Melichar
- 24 **Kříž u bývalého dolu Theodor ve Pcherách (Na Krétě)**,
J. Haldovský
- 25 **Pomník Bedřicha Smetany**, J. Vykouk
- 31 **Průval vod na dole Bedřich a jeho zápis do historie**, M. Hejna
- 35 **Cesty za technikou**, J. Horký
- 39 **Sraz báňských záchranářů**, Ing. J. Varhulík
- 43 **Nominace na Cenu hejtmanky Středočeského kraje**
- 45 **Oslava svátku patronky horníků sv. Barbory 12. 12. 2019**
- 49 **Blahopřejeme jubilantům leden – březen 2020**
- 50 **Možnosti placení členských příspěvků**
- 51 **Smuteční oznámení**
- 53 **Pozvánky na akce KPHT Kladno**

za obsah článků odpovídají autoři

vydává: Klub přátel hornických tradic (KPHT) - Kladno z.s.

redakční rada: J. Grubner, K. Melichar, D. Šubrtová, T. Voldráb

redakce: Hornický skanzen Mayrau, č.p. 56, Vinařice 273 07

tel: 723136592, email: kpht-kladno@centrum.cz, www.kpht-kladno.cz

tisk: A centrum Kladno s.r.o.,

za finanční podpory Magistrátu Statutárního města Kladna a kolektivních členů KPHT - Kladno z.s.

grafická úprava obálky: Tomáš Voldráb